

Radev, Sztojan

Előszó

A bulgarisztikának és a hungarológiának azonos a feladata - feltárni és védeni az igazságot népeink múltjáról és jelenéről. Mint tudományok, felső fokon jelentik a bolgár és a magyar ember igazságra, valóságismeretre való törekvésének szintézisét. A népeknek, az emberiségnek, az egyes embernek azt a soha el nem múló és fáradhatatlan törekvését, amely értelmet és erkölcsöt ad a tudománynak. Mert a tudománynak csak akkor van értelme, csupán akkor telítődik erkölcsösséggel, ha - mint az emberiség alapvető fegyvere hadjáratában a jövő felé - egyetlen célja van: az igazság, hozzá viszont az egyetlen úton, a humanizmus útján halad.

Természetesen a jövő felé az út a jelenen át vezet, és a múltból indul. Múlt, jelen és jövő - szervesen összefonódnak és kölcsönös viszonyban állnak. Nem lehet a jelent építeni, a jövő feltételeit előkészíteni, ha nem ismerjük a múltat, ha nem létezik a történelmi emlékezet. Azt is lehet mondani, hogy a történelmi emlékezet az ember legfőbb megkülönböztető vonása. A növények és az állatok nem rendelkeznek történelmi emlékezettel.

Ami a bolgárokat és a magyarokat illeti, ha visszapillantunk, a történelemben látni fogjuk egy csodálatos barátság örök életű jegyeit. A nagy barátságok viszont olyanok, mint a nagy folyók: forrásuk távol esik bővizű folyásuktól és hosszú e folyók vizének útja. Zalaváron áll a nagy szláv tanítómesterek, Cirill és Metód testvérek emlékműve. És nem más, mint maga Liszt Ferenc komponálta 1863-ban a "Dicsérünk, dicső szlávok" himnuszt,

méltóképpen értékelve az egész emberiséget érintő örök-
 érvényű tettüket. Tekintélyes szakemberek bebizonyítot-
 ták, hogy a mai magyar nyelvben is több mint 300 bolgár-
 török eredetű szó van. Több ezer a száma a szláv szavak-
 nak is: elnevezések, mezőgazdasági, építészeti stb. fo-
 galmak jelölésére. Volt idő, amikor Bulgária az élő híd
 szerepét töltötte be a görög-római civilizáció megörzé-
 sében Európában, amikor a 9. és a 10. században létrehoz-
 ta az első szláv civilizációt, a bolgár kultúra arany-
 korát.

De feltámadt keletről az oszmán invázió sötét hul-
 láma. Megsemmisült az évezredes bizánci impérium. Való
 igaz, a balkáni népek késleltették és megtörték az osz-
 mán hódítók lendületét, de országuk pusztává vált, fel-
 dulták és évszázadokra visszavetették. Ez azonban lehe-
 tővé tette Európának, hogy magához térjen, felmérje a ve-
 szélyt és felkészüljön az ellentámadásra.

Hatalmas, erejét meghaladó az a teher, amit Magyar-
 ország magára vállalt, hogy megvédje Európát, a balkáni
 népeket, - beleértve az első helyen Bulgáriát is - a tö-
 rök veszedelemmel szemben. Teljesítve Ivan Sisman bolgár
 cárral kötött szerződését, Zsigmond király személyesen
 vezeti seregeit a Duna mentén a hódítók ellen. 1396 szept-
 ember 28-án véres csatában, Nikopol falainál elpusztul
 egy 80 ezres magyar sereg.

A Várna melletti "Fegyverbarátság 1443-1444" emlék-
 parkban áll Hunyadi János szobra. Minden bolgár tudja ki
 ő, aki viszont nem, hall róla a bolgár népdalokban. A da-
 lokat - mint mindent, ami halhatatlan ezen a világon - a
 hőstettek szülik. Amikor egy egész nép értékeli ezt a
 hőstettet, akkor megszületik a névtelen eposz, amely ad-
 dig létezik, míg él maga a nép, örökké. És felhangzanak,
 éneklük az egész bolgár földön a dalokat és balladákat
 Jankul vajdáról /Hunyadi Jánosról/, Janko Szibinyáninról

/Székely Jánosról/, fehér Janáról /Izabella királynéról/
 - eme majdnem allegorikus legendák ihlete belép a bolgár történelembe, egyre csak együtt menetel Hunyadi János háborúival és harcosaival, mezőkön és völgyeken, folyókon és hegyeken át, hogy segítsenek Bulgáriának tragikus harcában az oszmán hódítók ellen... Ezeket a dalokat éneklik nemcsak egész Bulgáriában - ismeri ezeket a magyar ember is. Ismeri, hála a nagy magyar költő és a bolgár nép nagy barátja, Nagy László csodálatos fordításainak. Ily módon ezek a dalok ismét egy erős hídat jelentenek két népünk szive közt. És maga Nagy László, amikor elment a bolgár néphez, meghallgatta és megszerette dalait, és a bolgár nép örökre szívébe zárta. Szmoljan városban, a legbolgárabb hegy szívében, a Rodopében, amely ma is féltve őrzi a legendás Orpheusz emlékét, a hálás Bulgária "Nagy László múzeum"-ot létesített.

A barbár oszmán hódítót nem sikerült visszaverni azokban a sötét századokban, a magyar sereg nem vívta ki azt a győzelmet, amelyre törekedett és amelyet lélegzet visszafojtva vártak a bolgárok... De akkor Magyarország vendégszerető menedéket nyújtott a feldúlt és felégetett otthonaikból elűzött bolgárok ezreinek. Magyarországon, távol a sokat szenvedett bolgár földtől, második hazájukra leltek, magukkal vitték reményüket a feltámadásra és szabadságra, élénken megőrizték hosszú időn át, és tekintetüket a Balkánra vetették. Nem egy közülük életét áldozta a felkelések és a hajdú-harcok során. És vajon véletlen műve-e, hogy az első nyomtatott bolgár könyvek közül sok a Pest-Budai nyomdában látott napvilágot? Hogy Paiszij történetének első nyomtatott változata szintén ott született? Hogy az első bolgár nyomdához, a szamokovi Nikola Karasztojanov nyomdájához a betűket a magyar fővárosból hozták?

Sumenben van egy emlékmúzeum, Kossuth Lajos emlék-

múzeuma, mely drága minden bolgárnak és magyarnak. Georgi Dimitrov kezdeményezésére nyitották meg, és tulajdonképpen ez az a ház, amelyben menedéket talált az 1848-1849-es magyar forradalom géniusza, Kossuth Lajos, a városba vele jött harcostársaival.

Harkányban, Pécs közelében négy évtizede már létezik az Első Bolgár Hadsereg Múzeuma, a bolgár-magyar fegyverbarátság múzeuma...

Csodálatos dolog, hogy az oly mesziről jövő barátság nem foszlott szét, nem szóródott szét a történelem végelethetetlen útjain. A történelem tragikus viharainak sem sikerült eloltani tűzét, a drámai események súlyos rétegei nem szívták fel éltető nedvét, él az, tovább folyik, egyre halad előre...

Mindez méltó a legnagyobb figyelemre, kutatásra, a következő nemzedékeknek való átadásra, hogy halhatatlanná váljon. Éppen ezért dicséretes a budapesti Bolgár Kulturális és Tájékoztató Központ kezdeményezése, hogy rendszeresen megjelenteti gyűjteményes kötetekben a bolgár és a magyar szakemberek előadásait, amelyek a sok szimpozionon és tudományos konferencián elhangzottak, és a bolgár-magyar kapcsolatokat vizsgálják, mint ahogyan a sorozat neve is sugalmazza: "Hungaro-Bulgarica". Mert mindez hozzájárulás a tudományos igazság feltárásához, eleink hőstettei emlékezetének megőrzéséhez, a számunkra oly nélkülözhetetlen történelmi emlékezetünk, internacionalista jelenünk és jövőnk megőrzéséhez és gazdagításához.